
Een rivier zonder oevers

Het eerste dat hier opvalt: overal is het groen, álles is groen. Elders, bijvoorbeeld in de Alpen, heeft het Pleistoceen zijn tol geëist. De steile wanden zijn kaal, door het ijs gevormd. De holocene warmte heeft daar sindsdien weinig aan veranderd. Maar hier is dat anders. Hier vinden we zelfs in de steilste bergwanden begroeiing, soms nog relictten uit het Tertiair. Een welhaast paradijselijke vulkanische archipel voor de Afrikaanse kust.

De noordkant van het hoogste eiland wordt een groot deel van het jaar omzoomd door een band van wolken. Op sommige dagen vangt de vegetatie alleen daar al 30 millimeter water uit. Daarnaast valt er jaarlijks bijna drie meter regen, genoeg voor een zwaar bemost nevelwoud. Boven de wolkenzone wordt het droger en verdwijnt de uitbundige plantengroei. 's Winters ligt daar soms een laagje sneeuw. Er heerst absolute stilte. Overdag voert de wind de geuren uit het bos mee naar boven. 's Nachts schuift het door maanlicht beschenen wolkendek onhoorbaar langs de vulkaanpieken om je heen, onder je door. Als een zilveren rivier zonder oevers. Daarboven de neergezonken hemel met 't sterrengefemel.

In het zonniger zuiden wonen de meeste mensen. De amper 400 millimeter neerslag die hier jaarlijks valt is onvoldoende om de vooruitgang verder te helpen zodat water uit het natte noorden wordt gehaald. Sinds de herontdekking van de archipel halverwege het vorige millennium is hiertoe een netwerk van kanaaltjes aangelegd dat het water om en soms dwars door de bergen leidt. Monnikenwerk, maar in feite slavenarbeid in vaak letterlijk verticaal terrein. Volgens mondelinge afspraken wordt thans het hele eiland op gezette tijden tot in alle haarvaten ingenieus van water voorzien. Ieder stukje land dat vlak genoeg is kan zo worden bebouwd en die kans wordt tot in het ultieme benut.

Op zaterdagmiddag geeft Luísa bijles op school, onder andere in taal. "Als wij aan iemand vragen waar hij boodschappen gaat halen, voegen we er altijd 'boven of beneden?' aan toe." Wat wil je in een land waar niets horizontaal is, zou je denken. Maar daar zit meer achter. 'Boven' is synoniem met het dorp zelf, 'beneden' met de grote stad. Als je wat verder denkt ligt dat, historisch-geografisch gezien, wel erg voor de hand. Je vraagt je af of er nog meer van dergelijke verbanden zijn. Vervolgens wat je met die kennis zou opschieten.

Haar vader onderhoudt de belangrijkste kanalen. Jaarlijks legt hij honderden kilometers af langs levensgevaarlijke afgronden en door donkere tunnels van schouderhoogte. Zijn hand met de zo karakteristieke sikkkel zwaait richting de groene bergwand wanneer hij zijn werkterrein aanwijst. Dáár loopt een kanaaltje en dáár komt de tunnel uit de berg, met water uit het dal erachter. Een oom van zijn vader heeft die nog gegraven. Tenminste, totdat de boel instortte. Er was een zachte waterverzadigde laag geraakt. Sommige werklieden spoelden hun tunnel uit, oom mocht achterblijven.

Eigenlijk zou dit stukje over de relaties tussen onderzoek, kennis en beleid gaan. Over de inbreng van kennis in beleid. Over kennis die soms niet wordt gebruikt en vaak anders dan de producent had gedacht. Over spanningen tussen politiek enerzijds en wetenschap anderzijds.

Maar niet nu: eerst vakantie!

ModV